

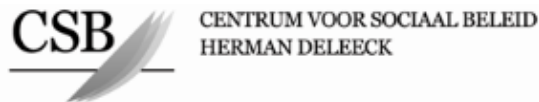
Armoede: een armoedig beleid?

“Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2018”

Peter Raeymaeckers en Jill Coene

Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting, 2.0

DECENNIUMDOELEN
Geef armoede geen kans

Het jaarboek

- Sinds 1994: stavaza van armoede, armoedebeleid en nieuwe inzichten vanuit wetenschap
- Armoede op zowel de publieke als op de beleidsagenda
- Platform van tegenstellingen: ruimte voor debat
- Heden: gedragen door interfacultaire stichting (USAB)

Definitie

Armoede is:

“Een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het verhindert mensen in armoede om een leven te kunnen leiden dat voldoet aan de menselijke waardigheid. Deze kloof die in de samenleving wordt geproduceerd, kan men niet op eigen kracht overbruggen.”

Definitie

- Maatschappelijk-structureel schuldmodel: causaal verband tussen uitsluiting op diverse levensdomeinen en menswaardig bestaan
- Armoedebestrijding: realiseren van grondrechten vanuit democratisch proces en met respect voor individuele vrijheid
- Overleven versus floreren en participeren

25 jaar herverdeling

Afgelopen 25 jaar (1992-2018) was beleid inzake belastingen en uitkeringen **herverdelend**

- grootste effect van Δ personenbelasting, voor alle decielen
- Δ sociale zekerheidsbijdragen drukken effect in hogere inkomens
- Δ indirecte belastingen: vooral negatief effect bij lagere inkomens
- groot effect welvaartsaanpassingen pensioenen voor alle decielen
- Δ bijstand, gezinsbijslagen en werkloosheidsuitkeringen vooral positief voor onderkant

Systeem van 2018 relatief genereuzer voor gezinnen onderkant inkomensverdeling dan voor bovenkant, in vergelijking met systeem 1992

25 jaar herverdeling

Ook in deze legislatuur, hoewel gezinnen hoger in inkomensverdeling relatief het meest profiteerden:

- afschaffing 30% tarief personenbelasting & toename forfaitaire aftrek beroepskosten → voordelig voor middenklasse
- versterking werkbonus → voordelig voor koopkracht werkenden in onderste helft inkomensverdeling
- verhogen accijnzen en BTW-tarief elektriciteit → sterker negatief effect op onderkant inkomensverdeling

A1

Dia 7

A1

ALs je dit kan uitleggen, ok! als dat niet kan, beter weglaten

Auteur; 29/01/2019

25 jaar herverdeling

Uitkeringen onvoldoende om menswaardig te leven o.b.v.
referentiebudgetten maatschappelijke participatie

- Gezinnen die huren op private markt

Bijna alle sociale minima + minimumloon ontoereikend
(m.u.v. minimumloon alleenstaande zonder kinderen)

- Gezinnen die huren op sociale markt

Leefloon nog altijd ontoereikend voor alleenstaanden,
eenoudergezinnen met oudere kinderen, koppels met of
zonder kinderen

Blik op armoedebeleid

Enkele **belangrijke maatregelen** tijdens deze legislatuur, o.a.:

- verdere automatische rechtentoekenning
- experimenten Housing First
- pilootprojecten en uitrol geïntegreerd breed onthaal
- verplichte toepassing sociale derdebetalersregeling voor patiënten met verhoogde tegemoetkoming
- investeringen in sociale woningen
- extra kinderopvangplaatsen
- diverse projecten, bv. kinderarmoede en voedselhulp

Blik op armoedebeleid

Maar...

Verhoging **laagste uitkeringen tot armoederisicogrens** bleef uit
(welvaartsenveloppe 2017-2018 met 25% verminderd +
doorgeschoven naar volgende legislatuur: 2018-2019-2020)

Selectievere en meer voorwaardelijke rechten:

- werkloosheidsverzekering
- inschakelingsuitkering
- sociale huur: contracten bepaalde duur, sanctie onderbezetting, eigendomsvoorwaarde, taalkennisvereiste
- GPMI verplicht voor alle nieuwe leefloongerechtigden
- hervorming Pro-deo systeem

Hoe wonen armer maakt

- Geen algemeen systeem van huursubsidies
- Sociale huursector beperkt in omvang
- Middelen voor woonbeleid komen vooral ten goede van hogere en middeninkomensgroepen
- Reële private huur steeg over de tijd ⇔ inkomen van private huurders stabiel
- Gemiddelde huur op private markt nam sterkst toe voor laagste inkomenskwintiel

Hoe wonen armer maakt

Woonkwaliteit, problematische woonkost, overbewoning en levensstijldeprivatie:

- Niet-inkomensarme eigenaars scoren het best
- Inkomensarme eigenaars scoren minder op problematische woonkost en overbewoning in 2005, maar situatie verbeterde tussen 2005-2016
- **Inkomensarme private huurders** scoren overal het slechtst en situatie verslechterde tussen 2005-2016
- Sociale huursector scoort tussenin

Drempels naar werk voor Marokkaanse vrouwen

Eerste generatie migrantenvrouwen:

- gebrekkige kennis van de Nederlandse taal
- minder hoog opleidingsniveau
- beperkte informatie over arbeidsmarkt
- moeilijke combinatie werk-gezin

Tweede generatie vrouwen: vooral problemen **schoolloopbaan**:

- gebrekkige opvolging door ouders
- (negatieve) adviezen vanuit het onderwijs
- gebrek aan rolmodellen
- discriminatie en moeilijke aanvaarding van de hoofddoek

Onderbescherming

Rechten en toegang tot hulp- en dienstverlening zijn niet voor iedereen gerealiseerd

1. Toegang tot financiële uitkeringen is nog niet voldoende performant
2. Toegang tot gezondheidszorg is niet voor iedereen gewaarborgd: dringende medische hulp voor mensen zonder wettig verblijf
3. Bewijslast om financiële steun aan te vragen is te zwaar
4. Toegang tot onderwijs, vrijetijd en huisvesting wordt voor gezinnen in armoede omwille van diverse drempels niet mogelijk gemaakt

Hoe onderbescherming aanpakken

Automatische rechtentoekenning

Proactieve en outreachende praktijken: Geïntegreerd breed
onthaal & Geïntegreerde basisvoorzieningen

Persoonlijk contact met doelgroep

Interventies en activiteiten aansluiten bij leefwereld van kwetsbare
doelgroepen

Andere drempels: onbeantwoorde vragen die buiten de specialiteit van
voorziening liggen, flexibele uren, kostprijs

Conclusie: participatieve praktijken

Uitdagingen zijn groot

Armoedebestrijding start vanuit rechtenbenadering met link naar diverse levensdomeinen

Reflectief beleid

- Vanuit multi-level governance
- met focus op (beleids-) netwerken
- met nadruk op participatie en intensieve interactie
- ... en (wetenschappelijke) evaluatie voor nieuwe inspiratie

